

Katarína PETRIŠČÁKOVÁ: Pohrebiská v Stodúlkach, Butoviciach a Jinoniciach a ich výpoveď o myslení a obyčajoch komunity únětickej kultúry v mikroregióne Prahy 5. Bakalářská práce. Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou, Univerzita Karlova v Praze – Filozofická fakulta. Praha 2009. 74 stran, 2 mapy, 65 obr., 93 tab.

Zadání tématu vycházelo z potřeby zpracování rozsáhlých záchranných výzkumů archeologického oddělení Muzea hl. m. Prahy (MMP) v 70. a 80. letech při výstavbě sídlišť Jihozápadního města a trasy metra B. Z odkrytých reliktních pravěkých osídlení byla vybrána dvě pohřebiště únětické kultury, nepřilíže od sebe vzdálená. Původně se předpokládalo, že nálezový fond bude s to odpovědět na některé otázky týkající se někdejší živé kultury pohřbených obyvatel; v průběhu zpracování se však ukázalo, že jsme jeho možnosti přecenili. Postup výzkumných prací, limitovaný dobovými možnostmi a stavbou, se podepsal na kvalitě výstupů, stav dokumentace není vyhovující (chybějí např. celkové plány) a část nálezů nelze dohledat. Dva ze tří vedoucích výzkumu již nejsou naživu a třetí (J. Havel) dlouhodobě nepůsobí v oboru. K. Petriščáková se přesto úkolu zhostila zodpovědně a výsledek je dobrým východiskem pro širší bádání zaměřené na dané období i území.

Členění práce odpovídá zvyklostem v oborové odborné literatuře – po lokalizaci (slovesem a koordinátami v mapě ZM 10) následuje podrobný popis přírodních podmínek s využitím řady kompetentních, převážně novějších titulů a s aktivní reflexí vztahu přírodního prostředí k pravěkému osídlení. Užitečná je pasáž věnovaná krajinné dominantě – butovickému hradišti a dalším významným krajinným prvkům v okolí. Vývoj osídlení a přehled bádání se opírá především o publikace výzkumů MMP a poté společnosti Labrys. Cenná je pak kapitola *Metodika a ciele práce*, v níž autorka popisuje problémy s identifikací lokality, jednotlivých hrobů i movitých předmětů a vysvětluje zvolený přístup ke zpracování. Její skepsi vůči možnostem poznání duchovní kultury zaniklých populací respektují a s ohledem na zjištěný stav konkrétního pramenného souboru považují za oprávněnou, ačkoli alespoň za malý pozitivistický pokus o interpretaci by předmětný fond podle mého soudu stál.

Kapitola 6. podává přehled vývoje a stavu poznání únětické kultury v Čechách. Je vypracována na základě dostatečné a aktuální literatury a vhodně koncipována, lze vytknout spíše jen ojedinělé nepřesnosti. Bylo by např. možno připomenout, že nárůst a zkvalitnění pramenné základny ve 2. pol. 20. stol. nelze spojovat jen s výstavbou, nýbrž podstatněji s Böhmovou koncepcí systematického výzkumu (s. 27), či že koncepcí dvou vln věteřovského zásahu do Čech patří I. Pleinerové (*Pleinerová 1965*) a nikoli L. Smejtkovi, jak by se z textu mohlo zdát (s. 29-30). Rozhodně pak nelze pasáž opřenu o 5. svazek *Archeologie pravěkých Čech* uvést obratem „Podľa Luboše Jiráně“ (s. 30).

Katalog nálezového fondu řeší K. Petriščáková adekvátně a moderně využitím databáze MS Access. Kap. 7. *Popis nálezov a hrobov* poskytuje přehled jednotlivých položek a hodnot s vysvětlením zvoleného hesláře. Těžiště práce pak představují kap. 8. *Rozbor archeologického inventára*, členěný podle lokalit, a kap. 9. *Pohrebný rítus*. Pohřebiště Jinonice autorka úspěšně srovnává se staroúnětickým pohřebištěm z Dolních Počernic (*Hásek 1959*), jedním z mála publikovaných srovnatelných souborů a jediným použitelným pro Pražsko, pohřebiště Stodůlky (Nové Butovice), datované na základě inventáře do nejmladšího úseku únětické kultury, pak pro nedostatek publikovaného srovnávacího materiálu s relativně soudobou částí pohřebiště v Polepech u Kolína (*Bartelheim 1998*). Pohřební rítus rozebírá u každé lokality samostatně a snaží se určit pravidelnosti. Pasáž je doplněna výsledky publikovaného antropologického rozboru (kap. 10).

V kap. 11 *Zhodnotenie špecifickosti pohrebného prejavu na pohrebiskách* shrnuje autorka údaje o hrobové výbavě; vlastní hodnocení specifík ani hlubší analýzu zjištění však kapitola neobsahuje, ačkoli určité závěry o sociálních poměrech by bylo možno učinit (např. pokud jde o zastoupení dyk, považovaných za náčelnické atributy; bylo by možno se podrobněji zabývat otázkou hrobových přídavek považovaných za mužské a ženské: K. Petriščáková se problému dotýká v souvislosti s výskytem šídla – Jinonice hrob 59/s. 63, Stodůlky hrob 24/s. 65). V hrobě č. 93 z Jinonice se podle popisu (s. 63) měla nacházet záušnice „tvaru vrbového listu“, což by bylo v českém únětickém kontextu skutečně mimořádné; vyobrazení však tomuto určení nenásvědčuje.

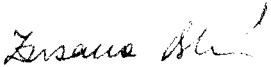
Citace v textu odpovídají požadované úrovni. Chyby jsou ojedinělé – např. odkaz na Archeologii pravěkých Čech 5. se závorkou v závorce (s. 26 et passim), tam však lze za příčinu považovat poněkud kontroverzní řešení autorství v tomto svazku. Soupis literatury odpovídá standardu, nedostatky jsou ojedinělé a spíše formální (např. mezi jmény spoluautorů má být pomlčka a nikoli spojovník).

Překlepy a pravopisné chyby (zejména v interpunkci) jsou vzácné, častěji v seznamu literatury než ve vlastním textu. Autorka se musila vyrovnat s českou terminologií i místními jmény (práce je psána slovensky), přičemž se jí nedaří vyhnout se prolínání obou jazyků – nejeví se to však jako zásadní nedostatek.

Práce obsahuje objemnou obrazovou přílohu, jíž lze opět vytknout spíše jen dílčí chyby. Mapa 1 a 2 by mohly být sloučeny v jednu, která by zachycovala obě lokality, aby byl patrnější jejich vzájemný prostorový vztah. U černobílých tabulek je barevný počítačový tisk mírně na závadu ostrosti a zřetelnosti obrazu, zčásti jde o nekvalitní reprodukci. Obrazové tabulky (Obr., Tab.) byly sestavovány podle nálezových celků, nikoli však podle grafických pravidel, což vedlo zhusta k tomu, že vyobrazené předměty jsou zmenšeny až k nečitelnosti (zejména u štípané industrie) a velká plocha orámované tabulky zůstala přitom prázdná (např. hned Obr. 1.). Náramky z hrobu 41 z Nových Butovic by měly být nakresleny i tak, aby byl vidět tvar konců, což je poměrně důležitý znak. Barevné výkresy hrobů působí přehledně a instruktivně, jejich nedostatky lze nejspíše přičíst na vrub provedení a stavu původní dokumentace. Rušivě působí výskyt popisků pouze na několika prvních výkresech, navíc v různém provedení. Titulky tabulek by bylo lépe sladit s názvy lokalit používaných v textu (v textu Stodůlky a Jinonice, na tabulkách Zahradnictví a Nové Butovice).

Předložená práce podle mého názoru splňuje nároky kladené na bakalářskou práci a doporučuji ji k obhajobě.

V Praze dne 9. 6. 2009

PhDr. Zuzana Bláhová, Ph. D.

Literatura:

- Bartelheim, M. 1998 Studien zur böhmischen Aunjetitzer Kultur – Chronologische und chorologische Untersuchungen 1, 2. (UPA 46.) Bonn.
Hásek, I. 1959: Staroúnětické pohřebiště v Dolních Počernicích u Prahy. FAP 2. Pragae.
Pleinerová, I. 1965: Vztahy Moravy a Čech v mladém období únětické kultury (ASM 2), Praha, 53-55.